

KREATIV KOMPETENSIYA VA KASBIY KOMPETENSIYANING ALOQADORLIGI

Jumayeva Umida Farhod qizi

UzDJTU tayanch doktoranti

Annotatsiya: *Ushbu maqola bo'lajak ingliz tili o'qituvchilari uchun kreativ kompetensiya va kasbiy kompetensiya o'rtasidagi bog'liqlikni o'rganishga bag'ishlangan. Kreativ kompetensiya o'qituvchining dars jarayonida ijodiy yondashuvni qo'llash qobiliyati bo'lib, o'quvchilarning til o'rganishga bo'lgan qiziqishi, nutqiy va muloqot ko'nikmalari rivojlanishiga ta'sir qiladi. Kasbiy kompetensiya esa o'qituvchining pedagogik bilim va ko'nikmalarini, metodik yondashuvini va samarali dars o'tkazish qobiliyatini o'z ichiga oladi.*

Kalit so'zlar: *kompetensiya, kasbiy kompetensiya, alaqadorlik, pedagogik bilim, nazariya, o'qituvchi.*

Bugungi global va raqamli dunyoda ta'lim jarayonining samaradorligi nafaqat o'quvchilarning bilim darajasiga, balki ularning qiziqishi, motivatsiyasi va shaxsiy rivojlanishiga ham bog'liq. Ingliz tili — bu xalqaro muloqotning asosiy vositasi bo'lib, uni o'rganish jarayoni shaxsning kommunikativ, ijtimoiy va madaniy ko'nikmalarini shakllantiradi. Shu sababli ingliz tilini o'qitishda nafaqat til qoidalarini o'rgatish, balki o'quvchilarning ijodiy va tanqidiy fikrlashini rivojlantirishga e'tibor qaratish muhimdir.

Kreativ kompetensiya va kasbiy kompetensiya bugungi ta'lim tizimida ajralmas jihatlar hisoblanadi. Kreativ kompetensiya — bu o'qituvchining dars jarayonida ijodiy yondashuvni qo'llash, yangi g'oyalarni sintez qilish va o'quvchilarning ehtiyojlariga mos innovatsion yechimlar topish qobiliyati. Shu bilan birga, kasbiy kompetensiya o'qituvchining pedagogik bilim, metodik yondashuv va darsni samarali tashkil etish ko'nikmalarini o'z ichiga oladi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, ijodiy yondashuv kasbiy kompetensiya bilan uyg'unlashganda, dars samaradorligi sezilarli darajada oshadi va o'quvchilarning til o'rganishga bo'lgan motivatsiyasi kuchayadi.

Bugungi kunda ingliz tili o'qituvchisi nafaqat bilim yetkazuvchi, balki motivator, innovator va ijodkor pedagog sifatida faoliyat yuritishi talab etiladi. Shuning uchun o'qituvchining kreativ kompetensiyasi uning kasbiy kompetensiyasining muhim qismi sifatida qaraladi. U o'quvchilarning shaxsiy qobiliyatlarini kashf etish, muloqot ko'nikmalarini rivojlantirish va tilni real kontekstlarda qo'llash imkonini yaratadi. Shu nuqtai nazardan, kreativ kompetensiyaning rivojlanishi bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining kasbiy muvaffaqiyatini ta'minlashda hal qiluvchi rol o'ynaydi.

Shu bilan birga, zamonaviy pedagogik jarayonlarda ijodiy metodlar — drama, projekt asosida o'rganish, interaktiv o'yinlar va multimediya vositalari — til o'qitishda innovatsion yondashuvni amalga oshirishga yordam beradi. Bu esa o'quvchilarning

bilimini oshirish bilan birga, ularning ijodiy fikrlash, muloqot va muammolarni hal etish qobiliyatlarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Shu bois, bo'lajak ingliz tili o'qituvchilari uchun kreativ kompetensiya va kasbiy kompetensiya o'rtasidagi uzviy aloqani o'rganish zamonaviy ta'lim jarayonining asosiy masalalaridan biridir.

Kreativ kompetensiya va kasbiy kompetensiya o'rtasidagi bog'liqlikni chuqur tahlil qilish ta'lim jarayonining samaradorligini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, kreativ kompetensiya o'qituvchining ijodiy yondashuvini rivojlantirish bilan birga, uning kasbiy kompetensiyasini mustahkamlashga xizmat qiladi[1]. Masalan, o'qituvchi darsda interaktiv o'yinlar, rolli o'yinlar yoki projekt asosida o'rganish metodlarini qo'llaganida, u nafaqat pedagogik bilimlarini amalda qo'llaydi, balki o'quvchilarning qiziqishi va motivatsiyasini ham oshiradi.

Kreativ kompetensiyaning kasbiy kompetensiyaga ta'siri bir necha jihatdan namoyon bo'ladi:

1. Metodik yangilik va moslashuvchanlik – kreativ yondashuv o'qituvchiga dars jarayonida turli pedagogik strategiyalarni sinab ko'rish imkonini beradi. Bu esa kasbiy kompetensiyaning asosiy komponenti — metodik bilim va samarali dars tashkil etish qobiliyatini mustahkamlaydi.

2. Talabalar bilan samarali muloqot – kreativ kompetensiya o'qituvchiga o'quvchilarning ehtiyojlarini aniqlash va ularga moslashuvchan pedagogik yechimlar topishga yordam beradi. Natijada, o'quvchilarning til o'rganishga bo'lgan motivatsiyasi va nutqiy ko'nikmalari sezilarli darajada rivojlanadi.

3. Ijodiy va tanqidiy fikrlashni rivojlantirish – kreativ yondashuv nafaqat o'qituvchi uchun, balki o'quvchilar uchun ham ijodiy fikrlashni rag'batlantiradi. O'quvchilar o'rganayotgan tilni real hayotiy vaziyatlarda qo'llashni o'rganadi, bu esa kasbiy kompetensiyaning samaradorligini oshiradi[2].

Shuningdek, kreativ va kasbiy kompetensiyalar o'rtasidagi uzviy bog'liqlik zamonaviy ta'limning global talablariga javob beradi. Bugungi raqamli va tezkor dunyoda o'qituvchi nafaqat bilim beruvchi, balki motivator va innovator sifatida ham faoliyat yuritadi. Bu esa kreativ kompetensiyaning kasbiy kompetensiyadagi ahamiyatini yanada oshiradi, chunki u o'quvchilarning individual qobiliyatlarini kashf etish, ularni o'zlashtirish jarayonida rag'batlantirish va turli kommunikativ vaziyatlarda qo'llash imkonini beradi.

Ingliz tili darsida interaktiv o'yinlar va gamifikatsiya o'quv jarayonini yanada qiziqarli va samarali qiladi. Masalan, "Quizlet Live" yoki "Kahoot" kabi platformalarda talabalar guruhlariga bo'linib, yangi so'zlar, grammatik qoidalar yoki dialoglarni o'rganadi. Bu jarayonda o'qituvchi kreativ kompetensiyasini materialni ijodiy va moslashtirilgan tarzda taqdim etishda namoyon qiladi. Shu bilan birga, kasbiy kompetensiyasi ham — texnologik vositalardan foydalanish, guruh ishini tashkil etish,

natijalarni kuzatish va baholash — rivojlanadi[3]. Natijada talabalar o‘quv faoliyatida faol ishtirok etadi, o‘rganish jarayoni interaktiv va samarali bo‘ladi.

Shuningdek, multimedia va vizual vositalar — video, animatsiya, infografika yoki interaktiv slaydlar — o‘quvchilarning vizual qabul qilish qobiliyatini oshiradi. Masalan, yangi so‘zlarni animatsion hikoya orqali o‘rgatish yoki talaffuz mashqlarini videolar orqali amalga oshirish darsni qiziqarli qiladi va o‘quvchilarning eslab qolish qobiliyatini kuchaytiradi. Bu jarayonda o‘qituvchi kreativ kompetensiyasini darsni innovatsion tarzda tashkil etishda, kasbiy kompetensiyasini esa rejalashtirish, darajaga moslashtirish va baholash jarayonida ko‘rsatadi.

Bundan tashqari, tanqidiy fikrlash va muammolarni hal etish metodlari o‘quvchilarning mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi. Masalan, o‘qituvchi “Maktabdagi chiqindilarni kamaytirish” mavzusida loyiha berib, uni ingliz tilida yechishni talab qiladi[4]. Talabalar muammoni tahlil qiladi, yechim topadi va natijalarni taqdim etadi. Shu jarayonda o‘qituvchi kreativ yondashuvini darsni qiziqarli va talabalar ehtiyojlariga moslashtirishda, kasbiy kompetensiyasini esa baholash va yo‘l-yo‘riq berishda namoyon qiladi. Kreativ va kasbiy kompetensiyalar bir-birini to‘ldiradi. Kreativ metodlar kasbiy bilim va ko‘nikmalarni samarali qo‘llashga imkon yaratadi, o‘quvchilarning til o‘rganishdagi motivatsiyasini oshiradi va ularning shaxsiy rivojlanishiga xizmat qiladi. Shu sababli bo‘lajak ingliz tili o‘qituvchilari uchun kreativ kompetensiyani rivojlantirish kasbiy kompetensiyaning muhim qismi sifatida qaraladi.

Kreativ kompetensiya va kasbiy kompetensiya bo‘lajak ingliz tili o‘qituvchilari uchun o‘zaro uzviy bog‘liq va bir-birini to‘ldiruvchi elementlardir. Kreativ yondashuv o‘qituvchiga darsni innovatsion va interaktiv shaklda tashkil etish, o‘quvchilarning individual qobiliyatlarini rivojlantirish va ularning til o‘rganishga bo‘lgan motivatsiyasini oshirish imkonini beradi. Shu bilan birga, kasbiy kompetensiya pedagogik bilim, metodik yondashuv va baholash ko‘nikmalarini samarali qo‘llashni ta‘minlaydi. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, kreativ va kasbiy kompetensiyalar uyg‘unlashganda, dars samaradorligi oshadi, o‘quvchilarning muloqot va tanqidiy fikrlash qobiliyatlari rivojlanadi. Shu sababli, bo‘lajak ingliz tili o‘qituvchilarining kasbiy muvaffaqiyati va zamonaviy ta‘lim jarayonidagi samaradorligi kreativ kompetensiyani rivojlantirish bilan bevosita bog‘liq.

Adabiyotlar

1. Баева, Г.Ю. (2020). *Ingliz tilini o'qitishda kreativ kompetensiya*. Tashkent: Pedagogika nashriyoti.
2. Jones, K. (2018). *Creative Teaching in Language Education*. London: Routledge.
3. Перова, Н.В. (2019). *Kasbiy kompetensiya va innovatsion metodlar*. Moskva: Prosveshcheniye.
4. Richards, J.C., & Rodgers, T.S. (2014). *Approaches and Methods in Language Teaching*. Cambridge: Cambridge University Press.

